

نشست گروه ۲۰ و بحران مالی جهانی

سران کشورهای عضو گروه ۲۰، موسوم به G20 در تاریخ ۸/۸/۲۵ (پانزدهم نوامبر سال جاری) در شهر واشنگتن گرد هم آمدند تا در خصوص بحران مالی اخیر که هم اکنون اکثر کشورهای جهان را درگیر آثار و تبعات منفی خود ساخته است، چاره‌اندیشی نمایند. با توجه به اهمیت این نشست و تأثیر تصمیمات اتخاذ شده بر اوضاع اقتصاد جهانی، در این گزارش ابتدا نگاهی گذرا به مطالب مطرح شده خواهیم داشت، سپس ضمن بررسی مفاد بیانیه پایانی اجلاس، تحلیل خود را در این خصوص ارائه می‌دهیم.

بوش به صراحت به این مسأله اعتراف کرد که گروه هشت به تنهایی توانایی لازم برای مقابله با بحران‌های بین‌المللی را ندارد. لذا اولین تصمیمی که باید می‌گرفتیم این بود که مشخص کنیم چه کشورهایی باید در نشست سران در واشنگتن شرکت کنند. وی افزود: به این نتیجه رسیدیم که بدون شک نباید تنها به گروه هشت اکتفا کرد، بلکه لازم است سران گروه بیست را به این نشست دعوت کنیم.

بان کی مون، دبیرکل سازمان ملل متحد که در این نشست شرکت کرده بود گفت: برنامه‌ها و تصمیمات این اجلاس برای کمک به تقویت اقتصاد جهانی و فرصتی برای تقویت توسعه اقتصاد سبز، حمایت بیشتر از انرژی تجدید پذیر و سرمایه‌گذاری در مقابله با تغییرات آب و هوایی است.

رئیس‌جمهور برزیل به عنوان یکی از نمایندگان کشورهای نوظهور اقتصادی که در این اجلاس حضور

در نشست گروه بیست سران هشت کشور پیشرفته صنعتی (گروه ۸) شامل آمریکا، فرانسه، انگلستان، آلمان، ایتالیا، روسیه، کانادا و ژاپن و به علاوه نمایندگان کشورهای نوظهور اقتصادی شامل برزیل، استرالیا، آرژانتین، مکزیک، آفریقای جنوبی، کره جنوبی، چین، هند، اندونزی، ترکیه، عربستان و همچنین یک نماینده از اتحادیه اروپایی حضور داشتند.

جرج بوش، رئیس‌جمهور آمریکا که میزبانی این نشست را بر عهده داشت، خطاب به سران کشورهای جهان گفت: این بحران یک شبهه به وجود نیامده و نمی‌توان یک شبهه نیز آن را از بین برد.

وی هدف از این نشست را یافتن دلایل ایجاد بحران، بازبینی تأثیرات اقدامات به عمل آمده و تعیین اصول و قوانین لازم برای اصلاح سیستم قانونی بازارهای مالی ذکر نمود.

بیانیه پایانی نشست

در پایان نشست، سران کشورهای عضو گروه بیست دریک بیانیه پنج صفحه‌ای ضمن تأکید بر تقویت همکاری و تلاش برای احیای رشد اقتصادی جهان متعهد شدند هرگونه اقدام لازم را برای ایجاد ثبات در نظام مالی انجام دهند.

اعضای شرکت کننده در این نشست همچنین در یک طرح شش ماده‌ای تصمیماتی به شرح زیر اتخاذ نمودند:

۱. انجام اقدامات بیشتر برای ایجاد ثبات در نظام مالی جهانی به عنوان نخستین اولویت

۲. استقبال از اقدامات حمایتی بانک‌های مرکزی کشورها در رابطه با سیاست‌های ارزی

۳. بکارگیری سیاست‌های مناسب مالی به منظور رونق بخشیدن به فعالیت‌های اقتصادی و افزایش تقاضای داخلی کشورها

۴. اعطای تسهیلات مالی و وام از طریق صندوق بین‌المللی پول به کشورهای نوظهور و در حال توسعه

۵. افزایش فعالیت‌ها و کمک‌های بانک جهانی و دیگر بانک‌های توسعه‌ای در جهت بهبود اوضاع اقتصادی کشورها

۶. فراهم ساختن ابزار کافی برای صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی به منظور غلبه بر بحران مالی جهانی

سران کشورهای گروه بیست وزیران دارایی خود را مأمور کردند که تا پایان ماه مارس (یازدهم فروردین ماه) فهرستی از نهادهای مالی خود را که در معرض خطر هستند تهیه و ارائه نمایند. آنها همچنین توافق نمودند که مذاکرات سازمان تجارت جهانی را تا پایان سال جاری میلادی از بن بست خارج کنند.

داشت، ضمن اظهار خوشحالی از برگزار نشست واشنگتن گفت: به هیچ وجه منطقی نیست که بدون در نظر گرفتن اعضای گروه ۲۰، برای جامعه جهانی تصمیم‌های تعیین‌کننده اقتصادی و سیاسی اتخاذ کنیم. به اعتقاد من کشورهای در حال توسعه باید به طور کامل در روند حل و فصل بحران مالی کنونی جهان دخیل باشند.

رئیس‌جمهور اندونزی نیز طی سخنانی اظهار داشت: کشورهای نوظهور اقتصادی نیز بر این عقیده هستند که سازمان‌ها و نهادهای مالی بین‌المللی از قبیل صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی که پس از جنگ دوم جهانی تأسیس شده‌اند و تحت سلطه آمریکا و اروپا فعالیت می‌کنند، باید متحول شوند و تغییراتی اساسی در ساختار و قوانین آنها به وجود آید.

نخست وزیر چین اعلام کرد: کشورهای نوظهور مسؤول بحران مالی کنونی در نظام مالی جهان نیستند، بلکه در واقع قربانیان اصلی این بحران به شمار می‌روند.

صدر اعظم آلمان گفت که بیست کشور صنعتی و نیمه صنعتی جهان، پاسخ عاقلانه و مناسب را برای بحران مالی یافته‌اند. وی سند پایانی را "بسیار اساسی" خواند و گفت که درون مایه اصلی آن این است که در آینده هیچ بازار، محصول و شرکت‌کننده‌ای در بازار وجود نداشته باشد که از دایره قواعد معین تنظیم‌گرایانه و شفاف بیرون باشد.

سارکوزی، رئیس‌جمهور فرانسه که کشورش ریاست ادواری شورای اتحادیه اروپایی را بر عهده دارد گفت: اروپا در این نشست تاریخی با صدایی واحد سخن گفت. وی دستاوردهای این نشست را مورد ستایش قرار داد.

نشست بعدی گروه بیست در اواخر ماه آوریل (اردیبهشت ماه) در لندن برگزار خواهد شد. لازم به ذکر است که کشورهای گروه بیست دوسوم جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند و ۸۵ درصد تولید ناخالص اقتصاد جهانی را به خود اختصاص داده‌اند. این گروه در سال ۱۹۹۹ تشکیل شده است.

ملاحظات و نظریه:

۱. در بیانیه پایانی این نشست بر توافق سران کشورهای عضو در خصوص ضرورت انجام اقدامات بیشتر برای ایجاد ثبات در نظام مالی بازارهای جهانی و احیای رشد اقتصادی تأکید گردیده است. این در حالی است که بر اساس جدیدترین آمارهای منتشره، هم‌اکنون دامنه بحران مالی آمریکا به دیگر کشورهای جهان به خصوص کشورهای اروپایی سرایت کرده و اقتصاد آنها را با رکود و رشد منفی مواجه ساخته است.

۲. نشست واشنگتن دومین گردهمایی سران کشورهای قدرتمند اقتصادی جهان است که در فاصله‌ای کمتر از یک ماه در پایتخت آمریکا، مهمترین مرکز سرمایه داری غرب برگزار می‌شود و این امر خود نشانه‌ای از جدی بودن این بحران است. وزرای دارایی کشورهای صنعتی در تاریخ ۱۵ نوامبر نشست فوق العاده در واشنگتن تشکیل دادند و خواستار اقداماتی عاجل برای مقابله با بحران کنونی شدند.

۳. علاوه بر آمریکا که مرکز اصلی بحران مالی جهان است، هم‌اکنون اقتصاد پانزده کشور عضو منطقه یورو نیز برای ششمین ماه متوالی با رکودی شدید مواجه می‌باشد و رشدی منفی را تجربه می‌کند. اقتصاد آلمان و ایتالیا که از قوی‌ترین قدرت‌های اقتصادی اروپا محسوب می‌شوند با رکود مواجه گردیده و اسپانیا هم برای اولین بار در طی ۱۵ سال اخیر دارای رشد اقتصادی منفی شده است.

۴. در قاره آسیا نیز کشورهای صنعتی مهمی نظیر ژاپن و چین مدتی است که وارد دوره رکود اقتصادی شده‌اند و پیامدهای بحران مالی را لمس کرده‌اند. از این رو مقامات دولتی و اقتصاددانان این کشورها هشدار داده‌اند که احتمال دارد طی ماه‌های آینده دچار رکودی عمیق‌تر شوند.

۵. با توجه به گستردگی ابعاد و پیامدهای بحران مالی جهانی و به خصوص کاهش شدید قیمت نفت و زیان‌های مالی آن برای کشورهای صادرکننده نفت و از جمله جمهوری اسلامی ایران، باید مسؤولان اقتصادی کشورمان از هم‌اکنون برنامه‌ریزی‌های لازم برای مقابله با آثار و تبعات آن به عمل آورند. به ویژه آنکه پیش‌بینی می‌شود وضعیت اقتصادی جهان در سال آینده مثبت نباشد و کشورهای صادرکننده نفت با کاهش رشد اقتصادی و افزایش نرخ تورم رو به رو شوند.

جمع‌بندی و ارزیابی

در مجموع باید گفت قضاوت راجع به دستاوردهای نشست واشنگتن نیاز به زمان بیشتری دارد، لکن برگزاری این نشست در مقطع کنونی اقدامی لازم و مهم ارزیابی می‌گردد. چرا که دامنه بحران همچنان رو به گسترش است و کشورهای درگیر چاره‌ای جز بازنگری در سیاست‌های مالی و پولی خود ندارند.

اقتصاد آمریکا و اروپا در بدترین شرایط بحرانی خود طی هشتاد سال اخیر قرار دارد و آثار و تبعات آن دیگر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه را با مشکلاتی جدی مواجه ساخته است.

به اعتقاد تحلیلگران چنانچه دولت آمریکا در این شرایط وارد عمل نمی‌شد و دخالت نمی‌کرد، اقتصاد این کشور از هم‌می‌پاشید و شرایط به مراتب دشوارتر می‌گردید.

نگارنده معتقد است که علاوه بر عوامل مهم اقتصادی نظیر بحران مسکن، عدم نظارت دقیق بانک‌های مرکزی بر سیستم‌های مالی و رکود اقتصادی حاکم بر کشورها که در گزارشات قبلی به آن پرداخته شد، سیاست‌های نظامی گرایانه نومحافظه کاران کاخ سفید و هزینه‌های سرسام‌آور هشت سال جنگ در عراق و افغانستان از جمله عوامل تشدید کننده بحران اخیر بوده است که بدون شک با روی کار آمدن دموکرات‌ها، این سیاست‌ها تغییر خواهد نمود. ضمن آنکه بازسازی اقتصاد آمریکا منوط به تغییر کلی در زیرساخت‌ها و اصلاح ضعف‌های اقتصادی این کشور نیز می‌باشد.

نکته مهم دیگر اینکه حضور کشورهای نظیر عربستان، هند، ترکیه و اندونزی در این نشست، ضرورت

عضویت جمهوری اسلامی ایران در گروه بیست را به ذهن متبادر می‌سازد و به نظر می‌رسد مشارکت و تأثیرگذاری بر تصمیمات این گونه نشست‌ها می‌تواند متضمن تأمین منافع ملی کشورمان باشد.

بنابراین در شرایطی که قیمت نفت روندی نزولی و نگران کننده را دنبال می‌کند و بحث تحریم‌های اقتصادی همچنان ادامه دارد، اهمیت حضور در این گونه نشست‌ها و نقش آفرینی در مجامع بین‌المللی حائز اهمیت فرآوان می‌باشد و بایستی بیش از پیش مورد عنایت مسؤولان دیپلماسی کشور قرار گیرد.

محسن موحدین

مرکز مطالعات راهبردی و اقتصاد انرژی